

Р І Ш Е Н Н Я

КОЛЕГІЇ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

” 08. “ 06. 20 18 р.

Протокол № 6/2-13

Про запровадження Відкритого українського
індексу наукового цитування

Заслухавши і обговоривши доповідну записку та інформацію генерального директора директорату науки Міністерства освіти і науки України Чеберкуса Д. В. «Про запровадження Відкритого українського індексу наукового цитування»,

КОЛЕГІЯ УХВАЛЮЄ:

1. Доповідну записку «Про запровадження Відкритого українського індексу наукового цитування» та інформацію генерального директора директорату науки Міністерства освіти і науки України Чеберкуса Д. В. взяти до відома.
2. Схвалити запровадження Державною науково-технічною бібліотекою Відкритого українського індексу наукового цитування на основі технічних інструментів міжнародного проекту Initiative for Open Citations.
3. Директорату науки (Чеберкус Д. В.) разом з Державною науково-технічною бібліотекою (Жарінова А. Г.) розробити рекомендації щодо долучення видавництв наукових установ та закладів вищої освіти України до Відкритого українського індексу наукового цитування.
4. Доручити Державній науково-технічній бібліотеці України (Жарінова А. Г.) за підтримки Міністерства освіти і науки України забезпечити технічну реалізацію створення інструменту відстеження цитувань наукових публікацій для запровадження Відкритого українського індексу наукового цитування до кінця 2018 року.
5. Контроль за виконанням рішення колегії покласти на заступника Міністра освіти і науки Стріху М. В.

Голова колегії,
Міністр

Л. М. Гриневич

Колегії Міністерства освіти і
науки України

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

Про запровадження Відкритого українського індексу наукового цитування

За різними оцінками в Україні існує приблизно 3000 наукових періодичних видань і тотальна більшість їх не представлена в спеціалізованих авторитетних базах даних. Де-факто в Україні відсутня національна бібліографічна база даних наукової літератури, яка була б оснащена інструментом для відстеження цитованості наукових документів, що значно ускладнює проведення якісного моніторингу рецензованої літератури та оцінки наукової продуктивності. Комерційні реферативні бази Scopus та Web of Science Core Collection дозволяють частково вирішити дану проблему для природничих та біологічних наук, натомість у галузях суспільних і гуманітарних наук, у яких публікації у регіональних неангломовних журналах також відіграють важливу роль у процесі наукової комунікації, використання згаданих інструментів має суттєві обмеження. Відсутність сучасного національного інструменту не дозволяє належно оцінити неангломовні наукові фахові журнали у різних галузях наук, зрозуміти їх місце в системі наукової комунікації та розробити ефективний комплекс заходів щодо їх подальшого розвитку.

Таким чином, українським вченим, управлінцям і бібліотекарям вкрай потрібна електронна бібліографічна база даних українських фахових видань, яка б дозволяла відстежувати цитованість наукових документів, однак створення, а особливо наповнення, такої бази «з нуля», в тому числі і з використанням ресурсів Національного репозитарію академічних текстів – процес тривалий, коштовний і потребує значних затрат для її подальшої підтримки. Проте, особлива схема роботи пропонованого Open Ukrainian Citation Index (далі – OUCI) дозволить значно пришвидшити і здешевити процес її розробки, наповнення та підтримки.

Відповідно до наказу Міністерства освіти та науки України від 15.01.2018 № 32 «Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України» однією з вимог для видань, які відповідають вимогам категорія «Б», є присвоєння кожному опублікованому матеріалу міжнародного цифрового ідентифікатора DOI (Digital Object Identifier).

Сам лише факт наявності у наукової публікації цифрового ідентифікатора об'єкта нічого не говорить про його наукову вагу, проте система DOI – це стандарт, з яким працюють усі провідні наукові видавництва світу, відповідно, усі українські установи, що зацікавлені в збереженні та просуванні своїх наукових видань повинні будуть найближчим часом перейти до використання DOI.

Переважна більшість українських видавців для отримання DOI користується послугами реєстраційного агентства Crossref. При цьому з 2017 року Crossref ініціювало відкриті безкоштовні технологічних інформаційні платформи, зокрема, Cited-by (<https://www.crossref.org/services/cited-by/>), що дозволяє довідатись та підрахувати посилання між різними науковими документами з DOI, а також Initiative for Open Citations (I4OC), яка має на меті зробити дані про цитування структурованими, відокремленими та відкритими для усіх (<https://i4oc.org>).

Ідея відкритості OUCI передбачає, що усі українські наукові видання зможуть бути відразу представлені в OUCI за умови участі в безкоштовній програмі Cited-by від Crossref, на відміну від політики подібних комерційних інструментів, де журнали роками очікують на включення у базу.

Також, користувачі OUCI, за допомогою відповідного пошукового фільтру, зможуть вилучати з результатів пошуку метадані та цитати видань, які були виключені з Переліку наукових фахових видань України (така опція відсутня у базі даних Scopus). Метадані українських видань з виявленими порушеннями завжди будуть доступними для перегляду користувачам, що слугуватиме додатковим стримуючим фактором для редакцій українських журналів. Відтак, OUCI стане ще й практичним інструментом громадського контролю за дотриманням принципів академічної доброчесності.

Передбачається, що українські академічні видавці зможуть самостійно оперативно представляти метадані своїх видань у OUCI і, відповідно, OpenCitations Corpus (<http://opencitations.net>).

Запровадження OUCI передбачає створення інформаційного порталу, написання відповідного програмного забезпечення та розробку користувацького інтерфейсу, що дозволить проводити пошук у базі даних, встановлювати кількість документів, цитувань для авторів, установ, видань та розраховувати наукометричні показники та подальшу підтримку роботи порталу Державною науково-технічною бібліотекою.

Крім того, проведення поточного контролю якості метаданих, проведення тренінгів, підготовки інструкцій щодо процедури отримання DOI в Crossref, участі в програмі Cited-by, підтримки Initiative for Open Citations, використання OUCI, проведення робіт щодо розміщення метаданих глибоких архівів українських наукових видань передбачається здійснювати в межах функціональних обов'язків колективу фахівців Державної науково-технічної бібліотеки України (ДНТБ України).

Open Ukrainian Citation Index дозволить проводити пошук метаданих рецензованих наукових публікацій, переглянути перелік фахових наукових видань України як на рівні журналів, так і на рівні окремих статей, проводити порівняння публікаційної активності та впливовості українських наукових журналів, дізнатися кількість цитувань документів та наукові джерела цих цитувань, автоматично розраховувати вибрані наукометричні показники (наприклад, h-індекс), експортувати метадані українських видань для їх подальшої обробки та аналізу за допомогою стороннього ПЗ.

Таким чином, реалізація проекту Open Ukrainian Citation Index (OUCI) спростить пошук та доступ до метаданих наукових документів і даних щодо їх наукових цитувань для вчених та бібліотекарів, сприятиме дотриманню принципів академічній доброчесності, створить додатковий інструмент оцінки результативності наукової роботи українських вчених, що особливо актуально для галузей суспільних і гуманітарних наук, дозволить бібліометристам вивчати зв'язки між представниками різних наукових дисциплін, допоможе державним та інституційним управлінням аналізувати наукову активність та тренди публікаційної активності вітчизняного наукового співтовариства.

Просимо колегію схвалити рішення колегії «Про запровадження Відкритого українського індексу наукового цитування», проект якого додається.

Генеральний директор
директорату науки
Міністерства освіти і науки України

Д. В. Чеберкус